

فصلنامه اقتصاد شهر

سایت نشریه: <http://eghtesadeshahr.tehran.ir/>

مقاله پژوهشی

آینده پژوهی وضعیت توسعه کسب‌وکارهای کوچک تولیدی و خدمات فنی در شهر تهران

دکتر امیرحسین پورجوهری

استادیار، دانشکده شهرسازی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهر قدس

اطلاعات مقاله	چکیده:
تاریخ های مقاله: تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۲/۰۷ تاریخ تصویب: ۱۳۹۹/۰۳/۲۸	کلان‌شهر تهران، به علت استقرار تعداد زیادی از واحدهای اقتصادی از بزرگ‌ترین قطب‌های فعالیتی کشور محسوب می‌شود. با وجود اهمیت این واحدهای کسب‌وکار در رشد و توسعه اقتصادی، اشتغال‌زایی و درنهایت، بهبود و افزایش رفاه شهروندان، نه‌تنها جایگاه این واحدها در نظام اقتصادی همچنان محدود و بدون تعریف مشخص باقی‌مانده، بلکه در اسناد مرتبط با توسعه شهری تهران نیز، رویکردی جامع نسبت به آن‌ها اتخاذ نشده است. به بیان دیگر، در اسناد شهری، از جمله طرح جامع و طرح تفصیلی شهر تهران به‌عنوان مهم‌ترین اسناد بالادستی توسعه کلان‌شهر تهران، جایگاهی برای فعالیت‌های کسب‌وکارها به‌طور عام و کسب‌وکارهای کوچک تولیدی و خدمات فنی به‌طور خاص در نظر گرفته نشده است. از سوی دیگر، مراجع قانون‌گذار در سطح ملی، با تدوین و تصویب قوانین و مقررات، به لزوم بهبود فضای کسب‌وکار برای توسعه کسب‌وکارهای کوچک اشاره می‌کنند. بر این اساس، تغییر رویکردهای کلان اقتصادی و افزایش گرایش به سمت توسعه کسب‌وکارهای کوچک در کشور، مستلزم نگاهی نوین، دانش‌بنیان و متکی برافزایش ارتباطات و تعاملات واحدهای کسب‌وکار با نهادهای حاکمیتی است. بر این اساس، در این مطالعه با بررسی عوامل درونی و بیرونی تأثیرگذار بر موضوع توسعه کسب‌وکارها در شهر تهران، روندها و عدم قطعیت‌های موضوع شناسایی شده است که درنهایت، به ارائه چهار سناریو منجر شد. بررسی‌ها نشان داد هر یک از سناریوها مبتنی بر اوضاع فعلی کشور امکان‌پذیر است و بر این اساس، نمی‌توان به‌طور قطع در ارتباط با آینده پیش روی کسب‌وکارهای کوچک اظهار نظر کرد. اما می‌توان با ارائه راهبردهایی که در همه سناریوها امکان تحقق دارند، تصمیم‌هایی را برای بهبود فضای کسب‌وکار در شهر تهران اتخاذ کرد.
کلمات کلیدی: توسعه کسب‌وکار فضای کسب‌وکار آینده‌پژوهی سناریوسازی	
DOI: 10.22034/UE.2020.09.02.03	

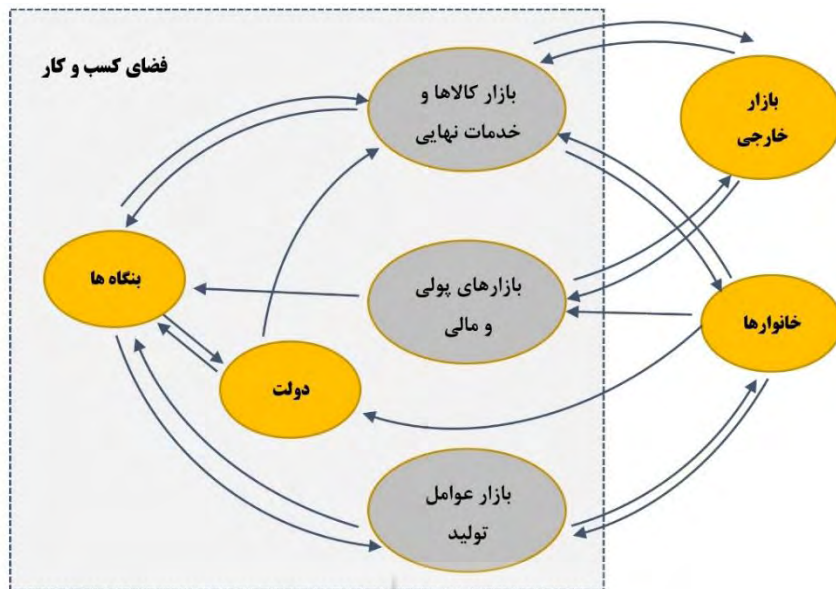
مقدمه

در لغت‌نامه دهخدا کسب، معنای وسیعی از تحصیل معاش و رزق با زحمت و محنت، تجارت، هنر و پیشه، فن و صنف و حرفه و شغل و کاروبار، تحصیل روزی با کار یدی و سود بردن از مالی را شامل می‌شود. همچنین کار، آن چیزی که شخص خود را به آن مشغول سازد و فعل و عمل و کردار معنا شده است. واژه انگلیسی معادل کسب‌وکار را نیز Business در نظر می‌گیرند. در لغت‌نامه آکسفورد کسب‌وکار به معنای شغل، پیشه یا تجارت منظمی است که توسط فرد انجام شود. در لغت‌نامه لانگمن کسب‌وکار فعالیتی برای کسب درآمد از طریق خریدوفروش کالا یا ارائه خدمات معنا شده است. بر این اساس، تعاریفی که در آن Business تنها معادل فعالیت‌های تجاری و بازرگانی در نظر گرفته می‌شود، با معنای

به‌طور کلی، ادبیات نظری مربوط به موضوع کسب‌وکار دامنه وسیعی را در بر می‌گیرد که نه‌تنها به‌صورت تخصصی در شاخه‌های علوم اقتصاد، بلکه در سایر شاخه‌های علمی مانند برنامه‌ریزی شهری، صنایع و حتی شاخه‌های مهندسی و تکنولوژی نیز وارد شده است. بر این اساس و همانند هر مفهوم دیگری، کسب‌وکار نیز تعریف جامع و استانداردی ندارد و هر مطالعه‌ای به فراخور نیاز خود، تعریفی را برای انجام مطالعاتش برگزیده است.

نویسنده مسئول:

ایمیل: apourjohari@gmail.com

شکل ۱. نمودار جایگاه و محدوده فضای کسب و کار (شیرکوند، ۱۳۹۱)

اجرائی، نظام وضع قوانین و مقررات، هزینه و امکان دسترسی به اطلاعات و آمار، فرهنگ و کار و عوامل دیگری از این نوع، از عواملی هستند که عملکرد واحدهای اقتصادی را تحت تأثیر قرار می‌دهند، در حالی که مدیران واحدهای اقتصادی نمی‌توانند تأثیر چندانی بر آن‌ها بگذارند. به‌طور کلی، به مجموعه عوامل مؤثر بر عملکرد بنگاه‌های اقتصادی که مدیران یا مالکان بنگاه‌ها نمی‌توانند آن‌ها را تغییر دهند یا بهبود بخشند، محیط یا فضای کسب و کار می‌گویند (سیف، ۱۳۹۰).

بسیاری از مشکلات مربوط به بازار کار با محیط کسب و کار نامطلوب، دیوان‌سالاری و بوروکراسی اداری در قوانین و مقررات و مراحل اجرائی اخذ مجوز شروع به کار و ناطمینانی‌های مستولی بر تقاضای نیروی کار از سوی بنگاه‌های اقتصادی گره خورده است. بی‌تردید، یکی از چالش‌های بازار کار در کشورهای در حال توسعه محیط بسته، بدون تغییر و آزادسازی نشده قوانین و مقررات ناظر بر این بازار است که تقاضای بازار را نامنعطف و با مشکل مواجه ساخته است (طیعی و زمانی، ۱۳۹۶).

بر اساس مطالعات بانک جهانی، اگر زمان و هزینه صرف‌شده را نشانه‌های میزان سهولت راه‌اندازی و تداوم یک کسب و کار تلقی کنیم، حداقل یا حداکثر شدن آن به حجم و نوع قوانین مربوطه، میزان قانون‌مداری و حمایت نظام حقوقی از مالکیت افراد مربوط می‌شود.

بنابراین، کاهش زمان و هزینه راه‌اندازی و گسترش فعالیت‌های اقتصادی و ساده‌سازی و تضمین اجرای دقیق و عادلانه قوانین به منظور آماده کردن بستر مناسب برای فعالیت اقتصادی و ایجاد امنیت برای سرمایه‌گذار و حمایت از سرمایه‌گذار در مقابل تعرض‌های احتمالی آینده، گام‌های مؤثر در تسهیل کسب و کار هستند (شیرکوند، ۱۳۹۰).

واقعی کلمه ناسازگار است. Business همچنین در بعضی موارد معادل Enterprise به معنای بنگاه‌های اقتصادی در نظر گرفته می‌شود. بر این اساس، به‌طور کلی تعریف کسب و کار را می‌توان به این شکل ارائه کرد: «هرگونه فعالیت منظم و مشروع اقتصادی چه فکری چه بدنی که به‌صورت حرفه، پیشه و شغل به‌منظور تولید یا خریدوفروش کالا یا خدمات باشد و به دریافت مزد منتهی شود، را کسب و کار گویند.» همچنین، مطابق با تعریف بانک جهانی، کسب و کارهای کوچک، کسب و کارهایی هستند که تعداد کارکنان آن‌ها بین ۱۰ تا ۵۰ نفر باشد. در این مطالعه وضعیت کسب و کارهای کوچک در کلان‌شهر تهران، بررسی و مطالعه شده است و در آن سه پرسش اصلی مطرح بوده که عبارت‌اند از:

- جایگاه مطلوب توسعه کسب و کارهای کوچک کجاست؟
- در حال حاضر، توسعه کسب و کارهای کوچک در شهر تهران چه وضعیتی دارد؟
- چه آینده‌ای پیش روی توسعه کسب و کارهای کوچک در شهر تهران وجود دارد؟

پیشینه تحقیق

یکی از مفاهیمی که در ارتباط با موضوع توسعه کسب و کارها تأکید می‌شود، موضوع فضای کسب و کار است. فضای کسب و کار به‌طور کلی تمامی شرایط کالبدی، اقتصادی، حقوقی، قانونی و... که بر رشد و توسعه کسب و کار تأثیرگذار خواهد بود را در بر می‌گیرد.

ثبات اقتصاد کلان، کیفیت زیرساخت‌های کشور، کیفیت دستگاه‌های

شرکت‌های کوچک بیش از شرکت‌های بزرگ از فضای نامناسب کسب و کار آسیب می‌بینند، زیرا شاید شرکت‌های بزرگ بتوانند با تأثیرگذاری بر سیاست‌گذاران یا پرداخت‌های غیرقانونی محیط کسب و کار را تا حدودی برای خود هموار سازند، اما صاحبان مشاغل کوچک منابع محدودی برای پرداخت‌های غیرقانونی دارند و معمولاً روابط مؤثری با سیاست‌گذاران ندارند. در نتیجه، برای ادامه حیات آنان همواره با مشکلات غیر قابل پیش‌بینی روبه‌رو می‌شوند (میدری و قودجانی، ۱۳۸۷).

ارائه تعریف دقیقی از فضای کسب و کار دشوار است، اما در بیان سودمند و مفید، فضای کسب و کار و سرمایه‌گذاری به‌مثابه محیط سیاستی، نهادی و رفتاری است که بازدهی و مخاطرات مرتبط با فعالیت‌های اقتصادی و سرمایه‌گذاری‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهد (استرن^۱، ۲۰۱۰). در واقع، منظور از محیط کسب و کار، عوامل مؤثر بر عملکرد بنگاه‌های اقتصادی است که مدیران یا مالکان بنگاه‌ها نمی‌توانند آن‌ها را تغییر دهند یا بهبود بخشند. در تعریفی دیگر گفته شده است که محیط کسب و کار مجموعه‌ای از سیاست‌ها، شرایط حقوقی، نهادی و مقرراتی است که بر فعالیت‌های کسب و کار حاکم‌اند (امجدی و شافعی، ۱۳۹۶).

جایگاه و محدوده فضای کسب و کار را می‌توان به‌صورت دیاگرام زیر ارائه داد.

در مطالعاتی که به مناسبت همایش جهانی همکاری شهر و کسب و کار در سال ۲۰۱۵ روی حدود ۲ هزار کسب و کار از سرتاسر دنیا از بخش‌های مختلف اقتصادی انجام شد، سه موضوع در شهرهایی که در زمینه همکاری شهر و کسب و کار موفق بوده‌اند، مشترک بوده که عبارت‌اند از: رشد هوشمند، کار بیشتر با منابع کمتر و به دست آوردن حمایت برای تغییر. بر این اساس، اهداف به دست آوردن حمایت برای تغییر عبارت بوده است از:

- ایجاد چشم‌انداز مشترک بلندمدت برای آینده
- تعامل پایدار بین شهر و کسب و کار
- حمایت توسط افراد ذی‌نفع
- تعامل و مسئولیت‌های دوجانبه
- هدف‌های قابل سنجش و سیستم مدیریت عملکرد (تعامل)

تجاری شهر^۲، ۲۰۱۵)

علاوه بر موضوع فضای کسب و کار، مبحث دیگری که با موضوع این مطالعه ارتباط می‌یابد، موضوع رشد کسب و کار است.

در مطالعه‌ای که توسط دابز^۳ و همیلتون^۴ (۲۰۰۷) در خصوص عوامل رشد انجام شد، ۳۴ مطالعه انجام‌شده طی سال‌های ۱۹۹۵ تا ۲۰۰۵ در ارتباط با رشد کسب و کارهای کوچک بررسی شد و مجموعه عوامل زیر استخراج شد:

- سطح آموزش مالک/مدیر
- تجربه صنعتی مؤسس

- 1 Stern
- 2 City-business interaction
- 3 Dobbs
- 4 Hamilton

- سن مالک/مدیر
- سرمایه انسانی
- تیم مؤسس یا تیم مدیریت
- شیوه‌های رهبری
- سیستم‌های مدیریت
- رشد بازار، توسعه بازار یا محصول
- مکان

- نوسان اقتصادی
- سابقه کسب و کار
- اندازه کسب و کار
- تعداد کارکنان متخصص
- شکل قانونی
- بیانیه مأموریت
- مدیریت اطلاعات
- روش‌های بازاریابی
- کمک‌های بیرونی

- شبکه‌ها
- انحصار

- شناخت مشتری و نزدیکی به آن‌ها

- تمایز

- یادگیری فعال، تحقیق و توسعه، خلاقیت و ابتکار

- دسترسی به منابع مالی داخلی و خارجی

- برنامه‌ریزی و مدیریت استراتژیک و استفاده از طرح کسب و کار

- بخش صنعتی، ساختار صنعتی

- انگیزه صاحب کسب و کار و الزام به رشد

- عوامل محیطی و مکانی، محیط مطلوب

دابز و همیلتون (۲۰۰۷) همین‌طور بر اساس نتایج به‌دست‌آمده شش

نوع مدل رشد که تا کنون در این خصوص ارائه شده است را تبیین کردند

که عبارت‌اند از:

- اتفاقی: در این مدل‌ها عوامل متعددی بر رشد تأثیرگذارند و از

این‌رو، پیشنهاد یک تئوری جامع امکان‌پذیر نیست.

- توصیفی: در این مدل‌ها مراحل مختلف توسعه مشخص می‌شوند،

ولی عوامل مؤثر بر رشد شناسایی نمی‌شود.

- بر اساس تکامل: در این مدل‌ها رشد یک کسب و کار مشروط بر

تعامل نیروهای بیرونی و درونی است که در نتیجه آن ماهیت و زمان‌بندی

رشد کسب و کار برآیند وضعیت منحصر به فرد شرکت است.

- بر اساس منابع: در این مدل‌ها رشد نتیجه دسترسی به منابع و

ظرفیت استراتژیک مدیریت آن برای شناسایی فرصت‌های رشد است.

- بر اساس یادگیری: در این مدل‌ها هرچه کسب و کار پویاتر باشد،

از فعالیت‌های خود چیزهای بیشتری یاد می‌گیرد و توسعه پیدا می‌کند.

- قطعی: در این مدل‌ها هدف شناسایی مجموعه متغیرهای توضیحی

پایدار مرتبط با مردم، شرکت و محیط صنعتی است که تناسب متغیرهای

- **استخدام کارکنان شایسته و دارای مهارت:** با توجه به وضعیت بهتر اشتغال در کسب‌وکارهای بزرگ، امکان استخدام چنین کارکنانی برای کسب‌وکارهای کوچک با مشکلاتی همراه است.

- **عدم دسترسی به تکنولوژی موجود:** کسب‌وکارهای کوچک گاهی به علت کمبود اطلاعات و یا نداشتن قدرت کافی برای رقابت با کسب‌وکارهای بزرگ، به تکنولوژی‌های روز دنیا دسترسی پیدا نکرده و از این موضوع ضربه می‌خورند.

- **ضوابط و مقررات دولتی:** بوروکراسی پیچیده اداری، همکاری در امنیت عمومی، مالیات‌های شخصی و شرکتی، قانون کار و مواردی از این نوع هزینه‌های غیرمستقیمی هستند که دولت بر کسب‌وکارها تحمیل می‌کند و یکی از اصلی‌ترین موانع کسب‌وکار محسوب می‌شود.

- **شکست در بازار سرمایه:** در واقع، کسب‌وکارها در مسیر توسعه نیازمند جذب منابع مالی بیشتر هستند که همان‌طور که گفته شد بیشتر صرف نوآوری می‌شود. از آنجا که نمی‌توان موفقیت نوآوری را تضمین کرد، جذب منابع مالی با توجه به موقعیت ریسک‌پذیری زیاد، دشوارتر می‌شود.

- **عدم دسترسی به بازارهای خارجی:** نوسان نرخ معاملات، شناسایی بازارها، استانداردهای فنی متفاوت و فرایندهای اداری پیچیده، اصلی‌ترین مشکلات کسب‌وکارها برای دسترسی به بازارهای بین‌المللی هستند (OECD، ۱۹۹۶)

اما در مطالعه‌ای که توسط هارست و پاگسلی انجام شد، مشخص شد ماهیت کسب‌وکارهای کوچک با آنچه در ادبیات نظری از کسب‌وکار مورد انتظار است، ممکن است همخوانی نداشته باشد. نتایج این مطالعه به‌صورت زیر ارائه شده است:

- اغلب کسب‌وکارهای کوچک به دو دلیل علاقه‌ای به رشد ندارند که عبارت‌اند از:

- ماهیت بعضی کسب‌وکارهای کوچک این است که کوچک باشند. مانند دفتر حقوقی، آرایشگاه و دفاتر بیمه. این نوع کسب‌وکارها نفعی از بزرگ شدن مقیاس خود نمی‌برند.

- بسیاری از کسب‌وکارهای کوچک به این دلیل شکل می‌یابند که مالک فردی است خواسته برای خودش کار کند و از این طریق انعطاف‌پذیری بیشتری در ارتباط با کار و محیط آن داشته باشد. با رشد کسب‌وکار ممکن است این مزیت از دست برود.

بر این اساس، رشد این کسب‌وکارها تا میزانی می‌تواند قابل قبول باشد که با تعداد کارکنان کمی امکان‌پذیر باشد.

- اغلب آن‌ها توجهی به موضوع نوآوری نشان نمی‌دهند.

- اغلب کسب‌وکارها برای ارائه خدمات معمول به بازارهای معمول و فقط به‌منظور ایجاد محل درآمد شکل می‌گیرند (هارست^۷ و پاگسلی^۸، ۲۰۱۱).

به بیانی دیگر، عدم تمایل به رشد کسب‌وکار می‌تواند تصمیمی ناشی

مختلف را در میزان رشدهای متفاوت کسب‌وکارها نشان می‌دهد. اما به‌طور معمول رشد کسب‌وکار به دو دسته ارگانیک و غیر ارگانیک تقسیم می‌شود.

رشد ارگانیک: رشد ارگانیک رشدی ناشی از: افزایش فروش به مشتری‌های موجود، یافتن مشتری‌های جدید، معرفی محصولات و خدمات جدید، افزایش کارایی هزینه و ایجاد مدل‌های کسب‌وکار جدید است (اکتن^۵ همکاران، ۲۰۱۷).

محصولات و خدمات جدید معمولاً نتیجه فعالیت‌های تحقیق، توسعه و خلاقیت است و یافتن بازارهای جدید نیز معمولاً ناشی از اینترنتی کردن فرایندهاست.

رشد غیر ارگانیک: رشد غیر ارگانیک ناشی از توسعه عوامل بیرونی است. ارتباطات طولی و عرضی معمولاً ناشی از افزایش مالکیت‌ها و در نتیجه، رشد استراتژی‌های غیر ارگانیک است. شرایط اولیه این نوع رشد عبارت‌اند از: جهت‌دهی درست رشد سرمایه، منابع کافی برای رشد و وجود شانس رشد در بازار (اکتن و همکاران، ۲۰۱۷).

در طبقه‌بندی دیگری، مراحل رشد کسب‌وکار در چهار مرحله عنوان شده است و نیازهای توسعه‌ای در هر مرحله بیان شده است. این چهار مرحله عبارت‌اند از: شروع کسب‌وکار، رشد کسب‌وکار، مرحله پایدار و مرحله جهانی شدن (مازارول^۶ و همکاران، ۲۰۰۵).

طبق مطالعاتی که در خصوص کسب‌وکارهای کوچک توسعه‌یافته در کشورهای کانادا، آمریکا و نیز مجموعه‌ای از کشورهای اروپایی انجام شده است، ویژگی‌های اصلی این کسب‌وکارها به‌صورت زیر بوده است:

- نوآوری و توجه به منابع انسانی ارتباط مستقیمی با رشد داشته است. صرف‌نظر از نوع کسب‌وکار، کسب‌وکارهای دارای نوآوری، سریع‌تر از کسب‌وکارهایی که به نوآوری توجهی ندارند، توسعه می‌یابند. در مراحل اولیه ظرفیت‌های مدیریتی برای بقای کسب‌وکار اهمیت دارد، اما پس از گذشت زمان و پایدار شدن مدیریت و نیروی انسانی، توسعه بر اساس میزان نوآوری ایجاد می‌شود.

- کسب‌وکارهایی که به دنبال توسعه سریع‌تر بوده‌اند، بیشتر از کسب‌وکارهایی که آرام توسعه یافته‌اند، به دنبال نوآوری بوده‌اند. در واقع، کسب‌وکارهایی که توسعه سریع‌تری داشته‌اند، بر استراتژی‌های توسعه، توسعه محصولات و افزایش کیفیت محصولات تأکید داشته‌اند. وجود بخش‌های تحقیق و توسعه نیز منجر به رشد سریع‌تر این کسب‌وکارها شده است.

- کسب‌وکارهایی که سریع‌تر توسعه می‌یابند، از ابتدا بر استخدام کارکنان مهارت تأکید دارند.

- تعادل نیز نقش مهمی در توسعه سریع دارد. در واقع، این کسب‌وکارها کوشیده‌اند تا ظرفیت‌های خود را در موضوعات مختلف به یک اندازه افزایش دهند (OECD، ۱۹۹۶)

در مقابل، موانع اصلی توسعه کسب‌وکارهای کوچک عبارت‌اند از:

7 Hurst

8 Pugsley

5 Okkonen

6 Mazzarol

جدول ۱. معیارها و شاخص‌های منتخب مطالعات

معیارها	ابعاد
<ul style="list-style-type: none"> حضور زنان فسادزا نبودن فرایندها محدود بودن تعداد متولیان ذی‌ربط 	<ul style="list-style-type: none"> توجه به صنف در اسناد فرادست اشتغال‌زایی بالا حضور کارآفرینان و استارت‌آپ‌ها
<ul style="list-style-type: none"> عدم نیاز به آموزش تخصصی 	<ul style="list-style-type: none"> شروع کسب‌وکار جایگاه و نقش اتحادیه مرتبط عدم نیاز به تحصیلات دانشگاهی
<ul style="list-style-type: none"> کیفیت زیست‌محیطی 	<ul style="list-style-type: none"> ویژگی‌های کالبدی استقلال از مکان محوری عدم نیاز به زیرساخت‌های ویژه
<ul style="list-style-type: none"> عدم تأثیرپذیری از تحریم‌های اقتصادی 	<ul style="list-style-type: none"> تأمین مواد اولیه دسترسی به مواد اولیه عدم تأثیرپذیری از نرخ ارز
<ul style="list-style-type: none"> دانش‌بنیان بودن 	<ul style="list-style-type: none"> نوع محصولات نیاز به محصول/خدمات
<ul style="list-style-type: none"> صادرات درون‌مرزی/ فرامرزی 	<ul style="list-style-type: none"> کانال توزیع امکان فعالیت مجازی
<ul style="list-style-type: none"> تأثیرپذیری از نرخ مالیات 	<ul style="list-style-type: none"> موضوعات مالی میزان سرمایه اولیه مورد نیاز

از سبک زندگی مدیر باشد، زیرا با کسب‌وکاری در مقیاس کوچک استرس کمتر و زندگی ساده‌تری وجود خواهد داشت. معمولاً این تصمیم‌ها ناشی از سبک زندگی، در مراحل اولیه با کمتر از ۱۰ نفر کارمند و درآمد سالانه ۰/۵ میلیون دلار یا در مرحله بالاتر با حدود ۲۵ نفر کارمند و درآمد سالانه ۲ میلیون دلار اتفاق می‌افتد (هانکس و همکاران، ۱۹۹۳).

بر این اساس به‌طور کلی معیارهایی برای سنجش وضعیت توسعه کسب‌وکارهای کوچک به شرح زیر شناسایی شد.

روش کار

نوع محصولات، مخاطبان، نوع معاملات، اتحادیه‌های صنفی مرتبط، اشتغال‌زایی، فرایندهای تولیدی/ خدماتی، بررسی شد و تصویری از جایگاه و موقعیت هر صنف/ اتحادیه ارائه می‌شود.

• **تحلیل بیرونی-مدل تحلیلی PESTEL:** در این مدل عوامل کلان تأثیرگذار بر نظام اقتصادی و فعالیت صنوف به‌صورت یک کل، بحث و بررسی می‌شود. این مدل شامل شش سطح سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، تکنولوژی، زیست‌محیطی و قانونی است که چشم‌اندازی از وضعیت کلان فعالیت کسب‌وکارها (در اینجا کسب‌وکارهای کوچک و متوسط) ارائه می‌کند و در واقع، نشان می‌دهد فعالیت کسب‌وکارها در شرایط امروز ایران و به‌خصوص تهران، متأثر از چه نیروهای کلانی خواهد بود.

در این مطالعه شناخت موضوع کسب‌وکارهای کوچک تولیدی و خدمات فنی در شهر تهران در چند سطح و در قالب دو مدل تحلیلی ارائه شده است. آنچه در این مطالعات مد نظر بوده، همه‌جانبه‌نگری و پوشش کامل موضوعات مربوط به کسب‌وکار بوده است. البته درخور یادآوری است که موضوعات مربوط به نظام کسب‌وکار بی‌شک دامنه وسیع‌تری از موضوعات ارائه‌شده دارد. با این‌وجود با توجه به امکانات و داده‌های موجود، آن دسته از معیارها و ابعاد که تأثیر بیشتر و محسوس‌تری روی موضوع کسب‌وکارهای کوچک تولیدی و خدمات فنی داشته‌اند، برای ارائه انتخاب شده‌اند. مدل‌های ارائه‌شده عبارت‌اند از:

• **سناریوسازی-مدل TAIDA:** روش تایدا یکی از بهترین روش‌های سناریوسازی است که از روش طبیعی مغز برای کنش و واکنش الگوبرداری شده است. این مدل دارای پنج مرحله به شرح زیر است:

- پیگیری: گام اول در فرایند تایدا پیگیری است. هدف اصلی این مرحله، بررسی و توضیح تغییرات محیط پیرامونی است که می‌توانند بر سؤال اصلی، تأثیر داشته باشند. در این مرحله روندها، محرک‌ها و عدم قطعیت‌هایی که بر آینده تأثیر گذارند، شناسایی می‌شوند.

- تحلیل: گام بعدی پس از پیگیری، شناخت رابطه بین روندها و تمایلات است. پرسش اصلی در این مرحله این است که اگر این اتفاق بیفتد، آن‌گاه چه اتفاقی خواهد افتاد؟

• **تحلیل درونی-مدل تحلیلی ASTT:** این مدل موضوع کسب‌وکارها را در چهار سطح فعالیت، دست‌اندرکاران، معاملات و مبادلات به ازای هر نوع فعالیت بررسی می‌کند. در واقع، در این سطح فعالیت هر صنف به‌عنوان عضوی از نظام کلان اقتصادی جامعه از نظر

9. Tracking

10. Analyzing

- گرایش بازار به سوی کالاهای ضروری
 - رونق بازار تعمیرات و خدمات فنی تجهیزات به نسبت تولید تجهیزات
 - افزایش میزان تورم
 - گرایش سرمایه گذاران به سوی بازارهای غیرمولد
 - نوسان های میزان بهره خارج از نظام بازار و به صورت دستوری
 - تلاش برای دسترسی بنگاه های کوچک به تسهیلات بانکی
 - افزایش میزان بیکاری
 - افزایش حضور زنان در کسب و کار
 - بهبود اکوسیستم کارآفرینی
 - افزایش تعداد دانش آموختگان دانشگاهی
 - بلوغ استارت آپ ها
 - گستردگی موضوعات استارت آپی
 - شکل گیری استارت آپ ها متناسب با نیاز و تقاضای بازار
 - تلاش برای توسعه اکوسیستم دانش بنیان
 - تلاش برای توسعه صادرات دانش بنیان
 - توسعه دسترسی به فناوری توسط کسب و کارها
 - گرایش به کسب و کارهای مبتنی بر فناوری
 - آلودگی هوا
 - بهبود نقش شهرداری در کنترل آلاینده های ثابت
 - کاهش کیفیت زندگی در شهر تهران
 - شفافیت قوانین مرتبط با حفاظت محیط زیست
 - تغییر رویه از انتقال واحدهای آلاینده به برقراری تمهیدات
 - وجود قوانین متعدد در موضوعات کسب و کار
 - وجود نهادهای ذی نفوذ متعدد در موضوعات کسب و کار
 - موازی کاری نهادهای در موضوعات کسب و کار
 - افزایش هزینه و زمان ورود به کسب و کار
 - پیچیدگی فرایندهای مرتبط با موضوعات کسب و کار
 - توجه به تفاوت های ماهوی کسب و کارهای کوچک در ارائه دستورالعمل ها
 - تلاش برای تعریف دستور کار مشخص برای اتحادیه ها
 - تلاش برای تعریف فرایندهای مطلوب برای بسترسازی مفاهیم جدید
- سطح خرد**
- تلاش اتحادیه ها برای ایجاد قدرت مستقل و انحصاری
 - شکل گیری اصناف به صورت غیررسمی
 - مشکل در به روز رسانی تجهیزات و فناوری تولید
 - وجود موانع پیش روی توسعه صادرات
 - توسعه فروش محصولات تولید داخلی به دلیل افزایش نرخ ارز و تحریم واردات
 - افزایش هزینه تولید به علت نوسان های نرخ در رسته هایی که مواد

- تجسم^{۱۱}: پس از جمع آوری دیدگاه هایی در مورد آینده های محتمل، زمان آن است که تصاویری از آنچه مطلوب است، یعنی چشم اندازها خلق شود.
- تصمیم گیری^{۱۲}: در این مرحله از فرایند، حوزه ها و راهبردهای توسعه برای رفع تهدیدها و دستیابی به چشم اندازها و اهداف شناسایی می شوند.
- اقدام^{۱۳}: برنامه ها به تنهایی نمی توانند نتیجه دهند. اقدام، به معنای تعیین اهداف کوتاه مدت، برداشتن نخستین گام ها و پیگیری آن ها تا رسیدن به نتیجه است.

یافته ها

با توجه به آنچه بیان شد، یافته های مطالعه براساس مدل تایدا ارائه می شود:

مرحله ۱؛ پیگیری

در مطالعات شناخت انجام شده، همان طور که گفته شد، شناخت موضوع کسب و کارهای کوچک تولیدی و خدمات فنی در شهر تهران در چند سطح و در قالب دو مدل تحلیلی کلان (PESTEL) و خرد (ASTT) ارائه شده است. بر این اساس، واقعیت ها و روندهای موجود در هر سطح عبارتند از:

سطح کلان

- تلاش برای حمایت از توسعه تکنولوژی در فرایندهای تولید و حرکت به سوی صنایع سبز و دانش بنیان
- رکود در صنایع اشتغال زا
- توانمندسازی نیروی کار از طریق مهارت افزایی و ارتقای دانش حرفه ای
- تلاش برای تقویت سهولت و امنیت در کسب و کار
- تأکید بر کارآفرینی
- بروز موانع در توسعه اقتصادی پایدار در ارتباط با موضوع صادرات و حفظ بازده تولید
- تلاش برای اصلاح سیستم مالیاتی به نفع بنگاه های کوچک
- افزایش هزینه های تمکین مالیاتی
- تلاش برای حمایت از بنگاه های کوچک در شرایط تحریم
- بروز مشکلات در تأمین مواد اولیه از خارج از کشور به سبب وجود تحریم ها
- نوسان های نرخ ارز ناشی از نابسامانی اوضاع سیاسی بین المللی
- افزایش هزینه تولید به دلیل مشکل در واردات تجهیزات و بسته بندی

11. Imaging

12. Deciding

13. Acting

شکل ۳. نمودار حلقه علی روندهای اصلی

- وجود قوانین متعدد و موازی کاری
- وجود نهادهای ذی نفوذ متعدد

در این مرحله باید چگونگی تعامل روندها با یکدیگر بررسی شود تا مشخص شود کدام روندها اصلی تر هستند و به جریان های بیشتری منجر می شوند. به این منظور، از روش تحلیل اثر متقابل^{۱۴} استفاده شده است که در یک نمودار حلقه علی^{۱۵} نشان داده می شود. در واقع، این تحلیل نشان می دهد کدام تغییر در کدام روندها می تواند نتایج تأثیرگذارتری را به دنبال داشته باشد و بر همین اساس، عدم قطعیت های اصلی که پایه تشکیل دیاگرام سناریو هستند، استخراج خواهند شد.

14. Cross Impact Analysis

15. Causal Loop Diagram

- بهبود اکوسیستم کارآفرینی
- افزایش هزینه و زمان ورود به کسب و کار
- پیچیدگی فرایندها
- توجه ویژه به کسب و کارهای کوچک
- شکل گیری اصناف به صورت غیررسمی
- نوسان های نرخ ارز
- افزایش نرخ تورم
- وجود موانع پیش روی توسعه صادرات
- بروز مشکلات در تأمین مواد اولیه
- توسعه فروش محصولات تولید داخلی
- تغییر رویه از انتقال به تمهیدات

با توجه به نمودار یادشده، روندهای اصلی که می‌توانند به‌عنوان عدم قطعیت‌های اصلی مد نظر قرار گیرند، عبارت‌اند از:

- تحریم‌های اقتصادی
- وجود قوانین متعدد

مرحله ۳: تجسم

در این مرحله، با توجه به عدم قطعیت‌های شناسایی‌شده، می‌توان دیاگرام سناریو را رسم کرد. این چهار سناریو، چهار وضعیت را مبتنی بر وقوع یا عدم وقوع دو حالت اصلی نشان می‌دهند.

شکل ۴. نمودار تأثیر تحریم‌های اقتصادی بر وضعیت کسب و کارهای کوچک

شکل ۵. نمودار تأثیر تغییر قوانین بر وضعیت کسب و کارهای کوچک

سناریوی ۱. توسعه کسب‌وکارهای کوچک

این سناریو در صورتی محقق می‌شود که از یک‌سو تحریم‌های اقتصادی مرتفع شده و از سوی دیگر، قوانین به شکل مثبتی تحول یابند، به طوری که با توجه ویژه به توسعه اکوسیستم کسب‌وکارهای کوچک و سهولت کسب‌وکار، امکان تأمین مواد اولیه از خارج از کشور نیز به سادگی محقق شده و امکان توسعه صادرات محصولات نیز فراهم باشد. بر این اساس، کارآفرینان نیز فضای مناسبی برای ایجاد کسب‌وکارهایی مبتنی بر ایده‌های خود در اختیار دارند. باز شدن فضای توسعه‌ای امکان رشد اقتصادهای دانش‌بنیان را نیز فراهم می‌آورد و توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات به توسعه شیوه‌های استارت‌آپی و کسب‌وکارهای مبتنی بر شبکه اینترنت و گوشی‌های همراه منجر می‌شود که می‌توانند اشتغال‌زایی زیادی را فراهم آورند.

در واقع در این سناریو، مطلوب‌ترین وضعیت برای توسعه کسب‌وکارهای کوچک فراهم می‌آید که نیاز به هماهنگی و انسجام شبکه قوانین مؤثر بر موضوع دارد، در حالی که اقتصاد بین‌المللی نیز با حذف تحریم‌های بین‌المللی از وضعیت توسعه در ایران حمایت کند.

سناریوی ۲: اقتصاد مقاومتی

با توجه به وضعیت سیاسی حاکم بر روابط اقتصاد بین‌المللی کشور، احتمال حذف تحریم‌های اقتصادی بین‌المللی در کوتاه‌مدت به شیوه‌ای که امکان فضای باز اقتصادی را برای کسب‌وکارهای کوچک فراهم آورد،

بسیار کم است و در صورت تحقق نیز در بازه زمانی طولانی محقق خواهد شد. از این‌رو، امکان ادامه وضع موجود و یا ایجاد محدودیت‌های بیشتر در بازه زمانی کوتاه‌مدت محتمل‌تر است. اما از آنجا که همچنان امکان تغییرات مثبت قوانین وجود خواهد داشت، سناریوی دوم همچنان درجه‌ای از مطلوبیت دارد.

با توجه به وجود تحریم‌های بین‌المللی، وضعیت نرخ تورم و ارز در کشور ثبات مناسبی ندارد که این بی‌ثباتی بیش از همه، بر کسب‌وکارهای کوچک با منابع مالی و بازار محدود، تأثیرگذار است. اما در این وضعیت، وجود قوانینی که به کسب‌وکارهای کوچک توجه ویژه‌ای دارد و از آن‌ها حمایت می‌کند، توانسته در رشد و توسعه آن‌ها مؤثر باشد.

کارآفرینان این فرصت را در اختیار دارند که در شرایط محدودیت تأمین مواد اولیه از خارج از کشور و به تبع آن، کاهش واردات محصولات تولیدی خارج از کشور، ایده‌های خلاقانه خود را در زمینه تأمین مواد اولیه داخل کشور و توسعه تولید محصولات و خدمات مشابه داخلی، اقدام کنند. فعالیت‌های تحقیق و توسعه که بستر توسعه اقتصاد دانش‌بنیان نیز است، توانایی متخصصان را در زمینه افزایش استانداردهای تولید افزایش می‌دهد.

با توجه به اینکه استفاده از شیوه‌های استارت‌آپی در داخل کشور با هزینه کمتر و سهولت بیشتری همراه است، توسعه این شیوه نیز سرعت بیشتری می‌یابد. که خود زمینه مناسبی را برای اشتغال‌زایی فراهم خواهد کرد.

شکل ۶. نمودار ماتریس سناریوسازی

حمایت دولت از نیروی کار و حمایت از صنایع تولیدی اشتغال‌زا، فرصت‌های ایجاد اشتغال را افزایش خواهد داد که در طولانی مدت با رونق بخش اقتصادی، نتایج توسعه اقتصادی در کسب‌وکارهای بزرگ، در کسب‌وکارهای کوچک نیز تأثیرگذار خواهد بود.

سناریوی ۳: محدودیت توسعه

سناریوی سوم در صورتی تحقق خواهد یافت که تحریم‌های بین‌المللی مرتفع شوند، اما وضعیت قوانین در کشور همچنان در وضع موجود باقی بماند و یا هرج‌ومرج بیشتری بر آن حاکم شود. با اینکه احتمال بروز چنین وضعیتی بسیار ضعیف است، اما همچنان احتمال آن صفر نیست.

با توجه به حذف تحریم‌های بین‌المللی، وضعیت نرخ ارز و تورم به حالت ثبات نسبی می‌رسند و از این‌رو، کسب‌وکارهای کوچک فرصت‌های بیشتری برای توسعه می‌یابند. اما با توجه به تعدد نهادهای ذی‌نفع در امر ایجاد کسب‌وکار، ورود به کسب‌وکار جدید نیازمند طی کردن روند پیچیده‌ای است که در آن بعضی مراحل توسط نهادهای مختلف تکرار شده و بعضی موارد ضروری، نادیده انگاشته می‌شوند.

کارآفرینان می‌توانند ایده‌های خود را به مرحله اجرا درآورند، اما برای این کار نیازمند اخذ مجوزهای گوناگون و کسب تأییدیه‌های پی‌درپی هستند که منجر به صرف زمان و هزینه می‌شود. این در حالی است که با توجه به حذف تحریم‌های بین‌المللی و ثبات قیمت ارز، خروج ایده از کشور و به اجرا درآوردن آن در کشورهای دیگر با سهولت بیشتری انجام خواهد شد.

توسعه اقتصاد دانش‌بنیان در کشور به دلیل عدم حمایت نهادهای پشتیبان، با مشکلات جدی مواجه می‌شود و به دلیل عدم هماهنگی بین نهادهای مرتبط با توسعه کسب‌وکار و سایر نهادهای مرتبط با فضاهای مجازی و برنامه‌های کاربردی مبتنی بر گوشی همراه، اختلال‌هایی برای بعضی سایت‌ها و برنامه‌ها ایجاد می‌شود و از فعالیت برخی جلوگیری به عمل می‌آید. بر این اساس فعالیت‌های استارت‌آپی با مشکلاتی مواجه می‌شود که کارآفرینان را در این حوزه دلسرد می‌سازد.

با توجه به حذف تحریم‌های اقتصادی، رونق اقتصادی در کشور بهبود می‌یابد، اما با توجه به وضعیت قانونی حاکم، این توسعه و رونق با محدودیت‌های زیادی مواجه خواهد بود.

سناریوی ۴: رکود اقتصادی

این سناریو نامطلوب‌ترین حالت ممکن را به تصویر می‌کشد؛ تصویری که در آن از سویی تحریم‌های اقتصادی بازار داخلی را تحت فشار قرار داده و منجر به بی‌ثباتی در نرخ ارز و تورم شده و از سوی دیگر، عدم تمکین به قانون، منجر به هرج‌ومرج و بی‌نظمی در ورود به کسب‌وکار می‌شود. کسب‌وکارهای کوچک موجود به دلیل فشار اقتصادی ناشی از تحریم‌ها رو به تعطیلی هستند و این در حالی است که یکی از فشارهای عمده بر آن‌ها ناشی از پرداخت مالیات‌های سنگین و پرداخت هزینه‌های

تمکین مالیاتی است.

کسب‌وکارهای کوچک برای برون‌رفت از این بحران راهی جز کم‌فروشی، عدم رعایت استانداردها، فعالیت غیررسمی و فشار بر نیروی کار و تعدیل نیرو ندارند. از این‌رو، میزان بیکاری روزبه‌روز افزایش یافته و در مقابل ریسک شروع یک کسب‌وکار جدید در قالب یک فعالیت کارآفرینانه و اشتغال در محلی دیگر نیز بسیار زیاد است.

به دنبال فشار تحریم‌های اقتصادی، به‌روزرسانی تجهیزات و فناوری‌ها در داخل کشور به‌کندی پیش می‌رود به‌طوری‌که پس از گذشت چند سال تولیدات و محصولات داخلی در مقابل تولیدات و محصولات خارج از کشور به‌شدت با افت استاندارد و صرف هزینه و زمان و انرژی بیشتری همراه است که در نهایت، با افزایش هزینه تولید و هزینه نهایی محصول، امکان رقابت با محصولات مشابه خارجی را سلب می‌کند.

علاوه بر فشارهای موجود در فضای اقتصادی کشور، مقررات و قوانین دست و پاگیر موجود و تعدد نهادهای ذی‌ربط منجر به طولانی شدن فرایند ایجاد یک کسب‌وکار جدید می‌گردد که بالتبع، مدت‌زمان ایجاد اشتغال را نیز افزایش خواهد داد. در واقع چرخه‌های اقتصادی ناشی از تولید داخلی به شرت با افت روبرو می‌گردد و صاحبان کسب‌وکار جز انتظارهای طولانی و یا فعالیت به‌صورت غیررسمی، چاره دیگری نخواهند داشت.

اقتصاد دانش‌بنیان به‌منزله تنها راه برون‌رفت از فشار تحریم‌های اقتصادی تلقی می‌شود؛ زیرا از یک‌سو می‌تواند منجر به توسعه فناوری و تجهیزات و فرایندها در داخل کشور شود و از سوی دیگر، با ارائه راه‌حل‌های نوآورانه، محدودیت‌های تأمین مواد اولیه را نیز کاهش خواهد داد. این در حالی است که نهادهای مرتبط با این امر متأثر از فشارهای اقتصادی، با کاهش بودجه‌های تحقیقاتی و حمایت از مؤسسه‌های تحقیقاتی، امکان توسعه در این حوزه را محدود می‌سازند و نیز قوانین محدودکننده، امکان جذب سرمایه‌گذاران به این حوزه را نیز از بین خواهد برد.

اینترنت و فضای مجازی که از طریق سخت‌افزارهای همراه به‌راحتی در اختیار افراد قرار می‌گیرند، فضای مناسبی را برای توسعه کسب‌وکارهای استارت‌آپی فراهم می‌آورند. اما به دلیل عدم شفافیت قوانین در این زمینه، کلاهبرداری‌های اینترنتی رواج می‌یابد و برخی سایت‌های مورد اقبال عمومی تحت قوانین نامشخصی دچار اختلال می‌شوند. بر این اساس، توسعه یک استارت‌آپ این‌چنینی با ریسک زیادی همراه خواهد بود.

این سناریو در واقع ادامه وضع موجود و شدت وخامت اوضاع در صورت بی‌توجهی به موضوع را نشان می‌دهد.

مرحله ۴: تصمیم‌گیری

با توجه به آنچه بیان شد، چشم‌انداز مطلوبی که در خصوص توسعه کسب‌وکارهای کوچک در تهران قابل ارائه است، عبارت است از: تهران؛ شهری از نظر اقتصادی پویا برای حضور، فعالیت و توسعه کسب‌وکارهای کوچک تولیدی و خدمات فنی در افق سال ۱۴۰۴، کسب‌وکارهای کوچک تولیدی و خدمات فنی

و اقتصادی برای توسعه کسب و کارها، مطلوبترین وضعیت را فراهم می‌آورد، اما با توجه به وضع موجود، امکان تحقق وضعیت حذف تحریم‌های اقتصادی، حداقل در کوتاه‌مدت بعید به نظر می‌رسد. بر این اساس این سناریو، مطلوب ولی با تحقق‌پذیری کم است.

سناریوهای سوم و چهارم نیز به‌واسطه آنکه یکی از شروط آن عدم تحقق شرط تغییر مثبت قوانین است، مطلوبیت کافی ندارند. بنابراین، سناریوی دوم که در آن وضعیت تحریم‌های اقتصادی به شکل موجود ادامه یافته، ولی بستر حقوقی و قانونی توسعه کسب و کار بهبود می‌یابد، تحقق‌پذیرترین وضعیت به شمار می‌رود.

با توجه به اینکه سناریوی دوم با عنوان اقتصاد مقاومتی مطرح شده است، به این منظور می‌توان از سیاست‌های اقتصاد مقاومتی که توسط مقام معظم رهبری (۱۳۹۲) تأکید شده‌اند، در مقیاس شهر تهران و در ارتباط با جایگاه مجموعه مدیریت شهری، نیز بهره برد.

بر این اساس، می‌توان اهداف و راهبردهایی را ارائه کرد که پایداری آن‌ها در هر چهار وضعیت سنجیده شده باشد. این اهداف و راهبردها عبارت‌اند از:

در شهر تهران به‌واسطه وجود یک مدیریت یکپارچه و در قالب یک پنجره واحد ثبت و انجام فعالیت، در محیطی امن و معتبر و در نظام فضایی عملکردی توانمند، در قالب خوشه‌های کسب و کار و در سایه یک نظام قانونمند حمایت‌کننده، با تأمین بسترهای آموزشی و ترویجی و تسهیل شرایط تأمین مالی خرد و نیز حمایت از مؤسسه‌های تحقیق و توسعه، به فعالیت می‌پردازند که به دلیل استقبال سرمایه‌گذاران برای حضور هدفمند و پایدار در این شهر، به‌عنوان یکی از مطلوبترین شهرها برای حضور کارآفرینان و سرمایه‌گذاری و راه‌اندازی کسب و کار کوچک تولیدی و خدمات فنی، در یک فضای رقابتی، مطرح است.

بحث و نتیجه‌گیری

با توجه به آنچه بیان شد، در شرایط موجود کشور، دو روند در خصوص تحریم‌های بین‌المللی و تعدد قوانین موجود، بیش از هر موضوعی توسعه کسب و کارهای کوچک را تحت تأثیر قرار می‌دهد. که مبتنی بر این دو عدم قطعیت اصلی، چهار سناریو ارائه شد.

سناریوی اول با توجه به در اختیار قرار دادن فضای باز سیاسی

اهداف	راهبرد متناظر
ایجاد ثبات و امنیت در فضای کسب و کاری شهر تهران و بهبود پایه‌های رقابت‌پذیری	تحقق مدیریت یکپارچه در خصوص کسب و کارهای کوچک تولیدی خدمات فنی در شهر تهران
ایجاد پویایی اقتصادی در شهر تهران	ایجاد صندوق مالی حمایت از کسب و کارهای تولیدی و خدمات فنی شهر تهران حمایت از تولیدات داخلی ایجاد خوشه‌های کسب و کاری در سطوح مختلف
بهبود اکوسیستم کارآفرینی در شهر تهران	حمایت از کارآفرینان توسعه مفاهیم دانش پایگی و اقتصاد دانش‌بنیان در رابطه با کسب و کارهای کوچک شهر تهران
دستیابی به محیط زیست سالم و بهره‌مند از فناوری پاک	توسعه زیرساخت‌ها، فناوری‌ها، تجهیزات تولید و خدمات فنی در شهر تهران حمایت از توسعه فناوری‌های پاک در واحدهای آینده

Hurst, E. & Pugsley, B.W. 2011. Brookings Papers on Economic Activity, University of Chicago.

Mazzarol, T. 2005. Planning and Growth Characteristics of Small Business Owner-Managers, efmd 35th Entrepreneurship, Innovation and Small Business (EISB) Conference, Barcelona, Spain. 12-14 September.

City-business interaction :current trends and future outlook . 2015. Discussion paper , GCBA- GlobalCities Business Alliance Symposium.

OECD. 1996. SMEs: Employment, Innovation and Growth – The Washington Workshop, Paris.

Okkonen, L. & Pasanen, M. & UAS, K. 2017. Growth strategy guidelines for SMEs in renewable energy, northern periphery and article programme, www.grebproject.eu

Stern, N. 2010. A Strategy for Development. Washington, D.C., World Bank.

منابع

امجدی، کاظم و شافعی، احسان (۱۳۹۶) «تأثیر فناوری اطلاعات و ارتباطات بر شاخص‌های بهبود فضای کسب و کار کشورها (مکانیزمی برای ارتقای بهره‌وری)»، نشریه مدیریت بهره‌وری، سال یازدهم، شماره ۴۱، ص ۱۳۹۰. فضای کسب و کار، فصلنامه تازه‌های اقتصاد، سال نهم، شماره ۱۳۲، صص ۵۹-۶۴.

شیرکوند، س. ۱۳۹۰. بررسی عوامل مؤثر بر سنجش و بهبود فضای کسب و کار، انتشارات مرکز مطالعات بررسی های اقتصادی اتاق بازرگانی و صنایع و معادن تهران.

طیبه، سید کمیل؛ زمانی، زهرا (۱۳۹۶) «آموزش عالی و بهبود محیط کسب و کار؛ مطالعه موردی ایران و چند کشور آسیایی منتخب»، فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی، دوره ۲۳، شماره ۱.

Dobbs, M. & Hamilton, R. 2007. Small business growth: recent evidence and new directions. International Journal of Entrepreneurial Behaviour & Research 13 (5), 296-322

Urban Economy

Homepage: <http://eghtesadeshahr.tehran.ir/>

ORIGINAL RESEARCH PAPER

Future studies on development of small manufacturing businesses and technical services in Tehran

Amirhosein Pourjohari

Assistant Professor, Faculty of Urban Planning, Islamic Azad University, Shahr-e-Ghods Branch, Shahre-e-Ghods, Iran

ARTICLE INFO

Article History:

Received 2020-04-26

Accepted 2020-06-17

Keywords:

Development

Business

Business environment

Future study

Scenario

ABSTRACT

The metropolis of Tehran is one of the largest centers of businesses in the country. Despite the importance of these units in economic growth and development, job creation and ultimately improving and increasing the welfare of citizens, not only the position of these units in the economic system remains limited and without a clear definition, but also in related documents there is not a comprehensive approach about that. On the other hand, the legislature at the national level; By drafting and approving laws and regulations point to the need to improve the business environment in order to develop small businesses. Accordingly, changing macroeconomic approaches and increasing the tendency to develop small businesses in the country, requires a new ,knowledge-based, approach relies on increasing the connections and interactions of business units with government institutions. In this study, by examining the internal and external factors affecting the issue of business development in Tehran, the trends and uncertainties of the identified issue have been identified, which ultimately led to the presentation of four scenarios. Studies have shown that each of the scenarios is possible based on the current situation in the country, and therefore it is not possible to predict on the future of small businesses. But by presenting strategies that are feasible in all scenarios, decisions can be made to improve the business environment in Tehran.

DOI: [10.22034/UE.2020.09.02.03](https://doi.org/10.22034/UE.2020.09.02.03)

©2020 Urban Economy. All rights reserved.

COPYRIGHTS

©2020 The author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution (CC BY 4.0), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, as long as the original authors and source are cited. No permission is required from the authors or the publishers.

HOW TO CITE THIS ARTICLE

Pourjohari, AH., (2020). Future studies on development of small manufacturing businesses and technical services in Tehran. *Urban Economy*, 9(2): 80-91.

DOI: [10.22034/UE.2020.09.02.03](https://doi.org/10.22034/UE.2020.09.02.03)

url: http://eghtesadeshahr.tehran.ir/article_111366.html

